

UNIVERSITATEA „REGELE FERDINAND I.“ DIN CLUJ
FACULTATEA DE MEDICINĂ

No. 1628

CONTRIBUȚIUNI

**la istoricul activității „Cruții Roșii“ în războiul
din 1876-78 după informațiuni contimporane**

TEZĂ

PENTRU

DOCTORAT ÎN MEDICINĂ ȘI CHIRURGIE

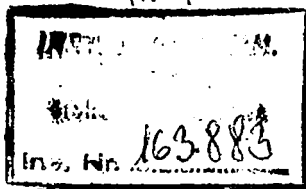
PREZENTATĂ ȘI SUSȚINUTĂ ÎN ZIUA DE.....1940.

DE

BEREL GHITERMAN

12708

MAY 2005

UNIVERSITATEA „REGELE FERDINAND I.” DIN CLUJ

FACULTATEA DE MEDICINĂ

DECAN: D-NUL PROF. I. DRĂGOIU

PROFESORI:

Anatomie Umană	Prof. Dr. PAPILIAN V.
Chimie Generală Medicală	„ „ SECĂREANU ST
Chimie Biologică	„ „ MANTA I.
Istologie și Embriologie	„ „ DRĂGOIU I.
Fiziologie umană	„ „ BENETATO GR.
Anatomie Patologică	„ „ VASILIU T.
Bacteriologie	„ „ BARONI V.
Patologie Generală și Experimentală	„ „ BOTEZ M. A.
Igienă și Medicină Preventivă	„ „ MOLDOVAN I.
Clinica Medicală I.	„ „ HAȚIEGANU I.
Clinica Medicală II. (Semiologie)	„ „ GOIA I.
Clinica Chirurgicală (Semiologie)	„ „ POP AL.
Clinica Chirurgicală și bolile Căilor Urinare	„ „ ȚFOSU E.
Clinica Obstetricală și Ginecologică	„ „ GRIGORIU CR.
Clinica Dermatologică și Sifiligrafică	„ „ TĂTARU C.
Clinica Infanțilă și Puericultură	„ „ POPOVICIU GH.
Clinica Neurologică	„ „ MINEA I.
Clinica Psihiatrică	„ „ URECHIA I.
Clinica Oftalmologică	„ „ MICHAEL D.
Clinica Balneologică și Dietetică	„ „ STURZA M.
Clinica Oto-Rino-Laringologică	„ „ BUZOIANU GH.
Clinica Stomatologică	„ „ ALEMAN I.
Medicina Legală	„ „ KERNBACH M.
Radiologie	„ „ NEGRU D.
Istoria Medicinii	„ „ BOLOGA V.
Farmacologie (Supl.)	„ „ BARONI V.
Fizică medicală	Conf. „
Igienă și Medicină Preventivă	Agr. „ ZOLOG M.
Clinica Bolilor Contagioase	Conf. „ GAVRILĂ I.

JURIUL DE PROMOȚIE :

PREȘEDINTE :	DI.	Prof. Dr.	Bologa V.
Membrii :	{	„ „ „	Aleman I.
		„ „ „	Buzoianu Gh.
		„ „ „	Kernbach M.
		„ „ „	Sturza M.
Supleant :	Doc.	„	Veluda C.

**PREȘEDINTELUI MEU DE TEZĂ
DOMNUL PROFESOR Dr. V. BOLOGA
PROFESOR LA ISTORIA MEDICINEI.**

*Viile mele mulțumiri pentru inspirarea
acestei teze, concursul dat și pentru ono-
area ce mi-o face de a prezida lucrarea
mea inaugurală.*

INTRODUCERE

Intr'o serie de 7 teze s'au adunat la Institutul de Istoria Medicinii o mulțime de informații contimporane asupra serviciului sanitar din războiul 1876-78

Deoarece literatura noastră asupra serviciului sanitar militar din timpul războiului independenței este destul de incompletă, aceste date reprezintă o utilă contribuție pentru o viitoare sinteză definitivă.

Ceiace ar trebui de făcut încă este adunarea informațiilor din literatura de specialitate rusească. În toate aceste lucrări citate de noi la bibliografie se găsesc și o mulțime de date asupra activității Crucii Roșii în acest război.

Găsind Domnul Profesor Bologa o istorie a Crucii Roșii scrisă în 1882 de Gustav MOYNIER, unul din colaboratorii lui DUNANT, în care se află și o serie de informații noi cu privire la Crucea Roșie în acel război, D-sa m'a însărcinat să le pun în concordanță cu cele răslețite în celelalte lucrări.

În felul acesta s'a născut aceasta schițare a istoricului Crucii Roșii în războiul din 1876-78 pe baza datelor contimporane.

Crucea Roșie în războiul din 1876-1878.

Evenimentele cari au dus la acest războiu depășesc cadrele lucrării noastre Vom reaminti numai că armatele române au intrat în războiu contra Turcilor în Iulie 1877, venind în ajutorul armatei rusești, care se găseau în războiu cu Turcii din Aprilie 1877.

Războiul balcanic izbucni la 1 Iulie 1876 prin atacul dat de Sârbi și Muntenegreni cari pătrunseră în Turcia. El s'a terminat prin pace dela San Stefano la 3 Martie 1878.

Pentru a putea aprecia aportul Crucii Roșii în războiul dela 1876—1878 vom face mai întâiu un scurt istoric și apoi o privire de ansamblu asupra organizației diferitor societăți în cele cinci țări aflate în războiu.

În Apus funcționarea permanentă a unor servicii medicale pe lângă diferitele armate fusese introdusă încă pe la 1500. Rezultatele date de aceste servicii nu erau însă satisfăcătoare. Ameliorarea organizării a tot ce privea sănătatea trupelor se impunea din ce în ce mai mult. Semnalul de alarmă a fost dat după războiul din Lombardia de către Henri Dunant, care după în »Un souvenir de Solferino« groaznică bătălie dela 4 Iunie 1859 a reușit să atragă atenția publică asupra defectuoșităților serviciului sanitar și să înfățișeze remediul ce-l întrezărea ca necesar. Credița lui a fost că o organizațiune oficială va fi totdeauna insuficientă și pentru a se ajunge la o oarecare ameliorare, trebuie să se apeleze la caritate particulare, care ar trebui organizată în acest scop din timp de pace.

Aceasta a fost scântea. Ședința ținută la Geneva la 9 Februarie 1863 poate fi socotită ca punctul de plecare al Crucii Roșii.

În același an, la 26 Octomvrie, într'o conferință generală ținută tot la Geneva, la care au luat parte delegații - a 14 țări, s'a adus rezoluțiuni în care se descrie în linii mari, organizația viitoare a societăților de Cruce Roși, lucrările lor și raporturile lor mutuale. Principiul era ca fiecare țară să aibă societatea sa proprie, care va fi autonomă și organizată după obiceiurile locale, în scopul de a asigura o asistență cât mai eficace. Diferitele societăți întrețineau raporturi între ele și raporturi cu guvernele respective, ale căror armate trebuiau să le însoțească în timp de războiu.

Convențiunea dela Geneva dela 22 August 1864 semnată de plenipotențiarilor a 12 puteri, conferea materialului și oamenilor ce aparțineau serviciului sanitar oarecari imunități de cari, pentru a se putea folosi, trebuiau să poarte ca semn de recunoaștere o cruce roșie pe un fond alb.

Acesta e pe scurt începutul Crucii Roșii. Să vedem cum era organizarea ei în țările beligerante din războiul care ne interesează. Vom trece în revistă întâi organizarea în țările străine, în ordinea în care au intrat în războiu și vom lăsa la urmă organizația și aportul dat de Crucea Roșie română. Vom discuta apoi, într'un capitol separat, aportul dat de crucile roșii ale țărilor neutre.

Serbia. Crucea Roșie era înființată în Serbia de foarte puțină vreme la intrarea Sârbilor în războiu cu Turcii. Dealtfel în vederea acestui războiu, cu puțin înainte, la 21 Martie 1876, Serbia a aderat la Convențiunea dela Geneva. Desvoltarea ei însă s'a făcut cu o rapiditate extraordinară. Cu toată lipsă de resurse materiale, datorită ambiției și voinței remarcabilului număr de membri ce o compuneau, a procurat cu sârguință materialul și oamenii cari lipseau serviciului sanitar al statului.

Ea a înființat la Belgrad cu concursul altor societăți de doamne, o ambulanță cu 25 paturi foarte bine înzestrate, unde au fost îngrijiiți 153 soldați.

Pentru a face față lipsei de infirmieri și infirmiere s'a luat inițiativă ținerii unor cursuri teoretice și practice în spitalele din Belgrad, care au fost urmate de 103 persoane. Pentru complectarea lipsei de medici de comun acord cu ministerul de războiu a invitat în țară un număr de 74 medici dela Viena.

În afară de organizarea obișnuită a societăților, Sârbii au avut fericita inspirație de a creia posturi de inspectori care erau însărcinați cu creiarea și supravegherea serviciilor societății, cu stimularea zelului subcomitetelor și controlarea întregii asistențe oferite: examinarea răniților, transportul și îngrijirea lor, înhumarea morților. Raporturile lor aduceau la cunoștința comitetului central toate lipsurile și nevoile constatate, care astfel, era în măsură să ia deciziunile conforme cu adevăratele necesități ale momentului.

În timpul păcii dela 1 Iulie 1877 până în Dec. 1877, Crucea Roșia sârbă și-a continuat activitatea, adunându-și materialul răspândit și îmbogățindu-l, astfel, că la izbucnirea celei de a doua campanii, a putut să-și continue activitatea sub cele mai bune auspicii. A avut dealtfel și concursul statului sârb, care a absolvit de serviciul militar pe toți membrii comitetului central și ai subcomitetelor. I s'a dat deasemenea dreptul de a rechiziționa vehiculele de care avea nevoie.

Fondurile, a căror lipsă era atât de simțită la început, cu ajutorul celorlalte societăți și cu banii strânși dela Sârbi, au crescut atât în cât au întrecut cheltuielile făcute în acest războiu și care s'au ridicat la 223 000 fr.

Muntenegru. Muntenegrul a aderat la convenția din Geneva la 29 Nov. 1875, deci ceva mai înainte decât Serbia. Crucea Roșie a fost înființată abea la începutul anului 1876 și pusă sub înaltul patronajal Prințului Nicolae. Ea a avut de luptat în această țară, în afară de greutățile începutului și cu lipsa fondurilor, cu absența completă a medicilor indigeni. Războiul nu a avut un caracter de continuitate, luptele fiind intermitente. Muntenegrenii nu au avut o perioadă de pace ca Sârbi.

Ajutorul ce a trebuit să-l dea a fost acordat atât răniților cât și refugiaților, Crucea Roșie în această misiune fiind ea însăși ajutată de străinii așezați pe acele meleaguri. Ne fiind publicate date oficială de către comitetul central din Cetinje, expozeul nostru este scurt.

Această țară a fost foarte mult ajutată de Rusia care încă dela începutul ostilităților a înființat la Cetinje două spitaturi cu 120 paturi. Mai târziu a fost înființat un al treilea spital, un lazaret de campanie și o ambulanță volantă.

Rusia. Dintre toate cele cinci țări beligerante, Rusia avea cea mai veche organizație de Cruce Roșie, care dată de zece ani. Ea aderase la convenția dela Geneva la 21 Mai 1867. În plus aici se înființase tot pentru îngrijirea bolnavilor o organizație nouă, aceea a „Surorilor Sf. Gheorghe“.

Ajutoarele date de această Cruce Roșie, au atins proporțiile cele mai grandioase. Statul rus avea o bună organizație sanitară militară, pusă la punct după războiul din Crimeia. La începutul noului războiu, de teama spionajului, conducătorii Marelui stat major rus, au ținut să limiteze rolul Crucii Roșii la ajutorarea evacuării răniților pe cale ferată și la îngrijirea lor în interiorul țării, conducătorii serviciului medical al armatei asumându-și asigurarea ajutorului medical pe câmpul de luptă. Cu timpul însă, în fața greutăților ivite și a imposibilității serviciului sanitar militar de a face față necesităților, rolul crucii roșii a devenit din ce în ce mai mare, apropiindu-se prin atribuțiile ei, din ce în ce mai aproape de linia de bătaie, de care la început fusese îndepărtată.

În războiul dus de Rusia, una din cele mai grele misiuni era evacuarea răniților, dată fiind marea distanță ce despărțea frontul de interiorul țării. Crucea Roșie și-a asumat această răspundere asigurându-și concursul mai multor companii de căi ferate, cari îi puseră la dispozițiune trenuri gratuite. La început 10, apoi 16 trenuri au devenit insuficiente și societatea a fost nevoită să recurgă la vagoane ordinare de marfa sau de perso-

ane pentru transportul răniților. Și-a dat osteneală să le amenajeze, pe cât era posibil pentru un cât mai bun transport. Avea la dispoziția ei și unul din cele mai bine înzestrate trenuri sanitare pe vremea aceea, cum era acel preparat de A. S. I. Marea Ducesă Cesarewna. Circulația acestor trenuri întâmpina deosemeni greutăți, trenurile neputând ajunge până la Dunăre, din cauza că în România nu erau căi ferate tot atât de largi ca în Rusia.

Până la punctul terminus al acestor linii transportul se făcea, o parte cu căruțele, altă pe căile ferate române. Pentru asigurarea unui bun transport pe căile ferate române s'au adus trenuri din Germania.

În interiorul țării Crucea Roșie deasemeni organizase aproape 16.000 paturi în diferite centre, cari apoi au devenit insuficiente.

Către sfârșitul războiului Crucea Roșie rusă amenajase o serie de vapoare pentru transportul răniților pe Dunăre.

Tot Crucea roșie s'a ocupat cu desinfectarea mijloacelor de transport și a localurilor. O mulțime de subcomitete se ocupau cu organizarea atelierelor de lucru pentru înzestrarea spitalelor. Altele se ocupau cu instrucțiunea (cultura) răniților, altele cu distribuirea diferitelor medicamente de exemplu: chinina. Cadrele societății, cuprindeau extrem de mulți membri voluntari din toate păturile societății.

După un recensământ aproximativ, în Decembrie 1877, Crucea roșie rusă avea 90 doctori, 10 farmaciști, 96 studenți în medicină de ambele sexe, 120 ajutori de chirurși, 500 infirmieri și 500 surori de caritate și o rezervă de aproape 400 persoane.

Rolul crucii roșii rusești terminându-se odată cu războiul în Balcani. ea s'a răspândit în Rumelia, până la Adrianopole și San Stefano, creiind, și înzestrând serviciul de evacuare pe Marea Neagră în nave-spitale.

În Caucaz a ameliorat instalațiunile răniților și bolnavilor în 64 stabilimente de stat. A format 5 brigade de ajutor și 5 depozite, mobile. În acest ținut a avut 371 persoane în serviciul medical propriu zis. În toată această campanie s'a cheltuit peste 9.363.000 rubele.

Un mare merit în această bună organizare se datorește profesorului Pirogoff, care bun observator și excelent organizator cu bogată exeperiență din Crimeea, a știut să dea cele mai eficiente indicațiuni.

Turcia. Turcia aderase cu mult înainte de acest război (5 Iulie 1865) la Convențiunea dela Geneva, nu există însă în țară organizație de Cruce Roșie.

Faptul se datora în parte greutății de a împăca religia musulmană cu principiile Crucii Roșii și inerții obișnuite a populației acestei țări, la care inițiativa individuală este în general puțin dezvoltată.

În prima fază a războiului, până la prima pace cu Sârbii, ajutorul medical a fost acordat răniților numai de către organele serviciului propriu al armatei. El a fost aproape inexistent din cauza slabei organizări.

În cele din urmă, totuși s'a putut pune bazele unui comitet cu sediul pe malurile Bosforului, în care au intrat membrii aparținând ambelor religii, musulmani și creștini. Guvernul a autorizat deasemeni funcționarea, cu singura condiție ca emblema să nu fie o cruce, ci o semilună roșie.

Odată această greutate trecută s'a pornit imediat la organizarea societății pentru a se câștiga timpul pierdut. S'au creiat atât în provinciile turcești din Europa cât și cele din Asia, subcomitete și s'a căutat să se intre în relațiuni cât mai strânse cu Comitetele din străinătate.

Formare unei secțiuni feminine conform cu prevederile statutelor a fost însă foarte greu de împăcat moravurile mohamedane.

Din cauza greutăților organizațiunii, activitatea nu a putut începe decât abia prin August 1877. Dela această dată Semiluna Roșie a început să urmărească în cel mai atent mod diversele nevoi ce se manifestau.

Noua ambulanță de campanie a însoțit armatele atât în nordul cât și în sudul Balcanilor și în Armenia.

Un tren sanitar circula pe căile ferate din Rumelia și aduce răniții la Constantinopole.

Alte 4 ambulante au fost instalate pe malurile Bosforului și un număr egal în provincie.

În apropierea trupelor s'au construit 2 bărăci, fiecare de câte 200 paturi.

După intrarea în război a Rusiei, când în capitală s'a pus problema asistenței refugiaților, Semiluna Roșie turcă stă deasemeni în fruntea tuturor, improvisând un serviciu pentru îngrijirea răniților și bolnavilor, cari se aflau printre ei.

Ea ajuta în acelaș timp prin bani, materiale și oameni spitalele de stat. Greutatea însă și aici a fost mare, deoarece deși Turcia nu avea în cadrele armatei mai mult decât 40 medici angajați, a admis numai cu greu, ca medicii stăini să-și exercite arta lor asupra musulmanilor. Totuși în cele din urmă, principiile societății au triumfat și aprobarea s'a dat.

În timpul armistițiului dela Adrianopole, un inspector al comitetului Semilunei Roșii vizitând prizonierii turci luați de Ruși, într'un raport făcut conchidea: „am constatat cu ochii noștri“, zicea el, „că în timp ce răniții ruși erau culcați pe pământ, bolnavii și răniții noștri aveau paturile lor, mai mult sau mai puțin confortabile.“

Acelaș lucru s'a putut verifica mai târziu atât în spitalele din România cât și în cele din Rusia meridională, unde deasemeni răniții și bolnavii dușmani se bucurau de o atenție specială.

Convinși de acest lucru, Turcii deși nu aveau prea mulți prizonieri, au căutat să acorde aceiași solitudine răniților, conformă cu principiile Societății. — Numărul oamenilor care s'au bucurat de îngrijirile Societății s'a ridicat la 39.000.— Societatea a cheltuit până la 30 Iunie 1878 cca 1.362.000 de franci. Bilanțul a fost totuși pozitiv deoarece în afară de cei 285.000 strânși în țară, s'a primit din străinătate cca 1.362.000.— Excedentul însă a fost cheltuit cu întreținerea spitalelor și îngrijirea prizonierilor ruși, astfel că, câteva luni mai târziu Societatea a fost din nou nevoită să facă apel la public.

România. România a aderat la convenția dela Geneva încă dela 30 Noembrie 1874, numărându-se printre primele țări care s'au raliat grupului semnatar dela Geneva. Aderarea a fost făcută într'o epocă, în care nici un alt motiv aparent, în afară de simpatia pentru reforma consacrată de convențiune nu exista. Crucea Roșie română, înființată în anul 1876 și pusă sub înaltul patronaj al Doamnei Elisabeta, a trecut încă dela începutul ei onorabil prin proba de foc. Deși țara nu era încă în război și Societatea era foarte tânără, activitatea ei a fost imensă în războiul sârbo-turc din chiar anul înființării. Cu aceasta ocaziune societatea a trimis pe câmpul de războiu sârbesc o ambulanță compusă din 3 doctori, 14 medici și 2 farmaciști, și un asortiment din cele mai bogate de material de ambulanță și de pansament. Ambulanța a plecat din București în ziua de 13 Iulie 1876, a ajuns la Severin și acolo, după o ședere de câteva zile i s'a încuviințat să treacă în Serbia, personalul fiind avertizat, că guvernul otoman nu garantează neutralitatea ambulanței. Ajunși acolo a luat contact cu comandantii sârbi și și-a început imediat activitatea, urmând trupele sârbe angajate în luptă. Ajutoarele date atât pe câmpul de luptă cât și în spitalele din Rajan și Kiupria au fost imense. Lucrând neîntrerupt, în diferite localități, dela 1 August până la 7 Decembrie, a avut în căutare un număr de 6831 răniți, bolnavi, fără distincțiune de naționalitate. A ajutat apoi cu materiale ambulanța rusă.

Spitalele și punctele de sub îngrijirea ambulanței române, au fost continuu vizitate de delegatul Austriei, Baronul Mundy, Inspectorul general al ambulanței Crucei Roșii, generalul Cernaeff, Dr. Vladan Gheorghievici, Principesa Sahorskaia, Dr. Molof, Dr. Kescher, Dr. Codjanschi, lanciși, Vatrsevsky și alții, cari au arătat mulțumiri pentru zelul și activitatea desfășurată de personalul ambulanței.

În ajunul războiului nostru de independență, cu o mare experiență câștigată, dar fără surse materiale, Crucea Roșie română s'a văzut din nou obligată a face apel la inimele generoase ca să vie în ajutorul suferinzilor și luptătorilor. Apelul a avut un succes deplin. Din toate stratele societății soseau fie bani, fie pansamente, fie obiecte de îmbrăcăminte pentru bolnavi.

Strigătul de ajutor a fost auzit și de dincolo de Carpați și de Molna, iar ca un ecou binefăcător doamnele din Transilvania și din Bucovina trimiseră ajutoare însemnate de bani și efecte. Cele mai bogate colecte de bani și material sanitar au fost făcute mai cu seamă de femeile române din Ardeal, desi erau mult îngreunate și împiedecate de autoritățile statului, care încurajau pe cele făcute în favorul Turcilor.

Reușita acestei acțiuni se datorește neobositei, activității a președintelui societății, Principele Demetriu Ghica, care cu o rară perspicacitate a știut să facă un organism viu din societatea ce conducea. Cu materialul adunat s'a putut organiza în foarte scurt timp un număr de ambulanțe impozante prin bogăția materialelor cu care erau înzestrate.

Fiecare ambulanță avea medic-șef, 5 medici de secțiune, 6 interni, 10 externi, 3 farmaciști, 1 veterinar, și 43 oameni, personal ajutător.

Paralel cu activitatea dela București, doamnele dela Iași au organizat încă o ambulanță. Tot acolo a fost organizată o a doua ambulanță de către Societatea izraelită „Zion“ din București. Materialele de rezervă ale Crucii Roșii române creșteau încontinuu grație spiritului de caritate de care este animat poporul român.

Astfel pregătită, societatea Crucea Roșie a fost la înălțimea misiunii ei, contribuind în tot cursul războiului la alinarea durerilor răniților. Ea a fost de un real folos serviciului sanitar al armatei.

În darea de seamă a Societății făcută la 16 Ianuarie 1878, se vede că au fost tratați în ambulanțele spitalelor sale, cari avea 546 paturi, 4428 bolnavi, din cari 3931 au eșit, 165 au murit, și au rămas mai departe în tratament 341. Totalul a fost de 46.413 zile.

Bilanțul prezentat era excedentar și se prezenta astfel :

venituri: lei	407.079,99
cheltueli: „	<u>394.743,11</u>

Rămăși în casă lei 12.336.78

În afară, de ajutorul dat răniților, Crucea Roșie Română a avut de luptat cu teribila epidemie de tifus, cu care ocaziune numărul îmbolnăviților devenise înspăimântător.

Acestei epidemii au căzut victime o seamă de doctori și alți confrăți care luptaseră cu cea mai mare abnegațiune pentru independența și drepturile naționale române. Ei au fost D-rii Stoian, Dusescu, Bucșerescu, Florescu Marin, Popescu Mihail, Stănescu George și Cristodul, medicii Corvin, Cristescu și Lăzărescu; farmacistul Negreanu Scarlat.

Crucea Roșie Română în tot timpul activității ei, s'a atașat întocmai preceptelor convențuuei dela Geneva, dând ajutorul

său oricui îl reclama, fără distincție de naționalitate. Astăzi se explică că dintre indivizii asistați de ea, 1042 au fost Turci. Drul Osman, medicul șef al armatei otomane de la Plevna, a recunoscut de altfel humanitatea reprezentanților români ai Crucei Roșii față de compatrioții săi.— În afară de aprecierile drului Osman găsim și altele, în ceea ce privește modul de instalare și funcționare a spitalelor Crucei Roșii române. Astfel în Kronstädter Zeitung No. 152 din 25 Sept. 1877 scrie că spitalele „Crucei Roșii” din București sunt foarte bine instalate. Răniții sunt îngrijiiți cu zel și atenție, doctorii sași, veniți să-și dea și ei ajutorul lor, sunt lăudați și tratați cu distincție.

Pentru a ilustra cât mai bine cum erau tratați răniții în spitalele „Crucei Roșii” române, reproducem după notele medico-militare din 1877—1888 ale Prof. Dr. L. Fiala, greutățile cu care se putea face evacuarea răniților din aceste spitale.

„Evacuarea răniților din baracă era un eveniment neplăcut căci puținele zile cât zăceau aici ei se obișnuiau cu îngrijirile care li se dădeau, astfel că, plecarea lor, după ce se făceau mai bine, era totdeauna o întristare pentru dănsii, încât trebuiau să primească asigurări că și în alte locuri vor găsi aceeași îngrijire bună. În sfârșit, argumentul că vin și alții mai grav răniți decât ei, mai liniștea pe acei cari se obișnuiseră cu îngrijirea părintească pe care o primeau în băcăile Crucei Roșii. Despărțirea dintre răniți era întotdeauna însoțită de lacrimi, căci suferințele ca și bucuria întăresc amicitia”.

Crucea Roșie Română a avut mult de suferit de pe urma încălcărilor destul de frecvente ale regulilor convenției de la Geneva din partea Turcilor. Astfel că, în „Monitorul Oficial al României” din 7 Septembrie 1877, găsim scris :

„...Și de data aceasta inamicul, cu toate declarațiunile sale solemne și oficiale, a întrecușat în luptă mijloacele de cari uza de atâtea ori, reprobate de spiritul de umanitate, de civilizațiune, de regulile dreptului ginților. Ambulanțele noastre și personalul medical purtând semnul convențional al „Crucei Roșie” n’a fost ocrotite de focul inamicului; brancadierii care adăunau răniții de pe câmpul de bătaie spuneau cum au văzut sub ochii lor de mai multe ori pe Turci alergând afară din redută și mutilând pe cămarazii lor răniți. Asemenea procedări barbaru de a face răzbelul sunt lăsate la judecata istoriei și a lumii civilizate”.

Pentru aceste încălcări s'au făcut numeroase proteste din partea Românilor.

Neutritii. După ce am văzut care au fost organizațiile și aportul oferit de societățile țărilor beligerante, să vedem acum în ce fel au concurat la asistența răniților țările neutre.

Dela început facem remarca, că ajutorul oferit de neutritii în cursul războiului 1876—1878 a fost cu mult mai mic decât cel dat în alte ocaziuni și aceasta nu se datorește unei diminuări a principiului de solidaritate, care anima Societățile „Crucei Roșii” mai înainte, ci mai mult unor circumstanțe particulare ale timpului.

Cât timp conflictul a fost limitat numai între Sârbi, Muntenegreni și Turci, războiul a fost considerat mai mult ca o revoltă a Principatelor supuse contra unei națiuni suverane. Întârzierea ajutorului s'a datorit apoi și faptului, că el trebuia să fie numai unilateral, Turcia neavând nici o societata de ajutorare, care să fi cerut vre-un sprijin. Orice tentativă a fost repede anihilată și de faptul că turcii la început au fost ostili societăților, cari purtau semnul crucii. Până la acceptarea Turciei, a trebuit să mai treacă timp.

Situația geografică a teatrului de război tocmai la extremitatea continentului european iarăși a fost una din cauzele întârzierii, căile de comunicație fiind foarte grele. Totuși în cele din urmă s'a ajuns la o ușurare, societățile de transport austro-ungare, atât cele fluviale cât și cele maritime și terestre, acordând o reducere de 50% din tarifele lor ordinare tuturor transporturilor Crucei Roșii.

Cu toate aceste greutateți ajutorul oferit de „Crucea roșie română”. Sârbilor, în prima parte a războiului a fost imens, socotind tinerețea societății și timpul în care s'a acordat. Acest ajutor fiind descris la capitolul „Crucei Roșii” române, nu-l mai repetăm.

Țara noastră conformându-se întru totul adevăratelor principii ale „Crucei Roșii”, a oferit simultan concursul său și Turcilor. El a fost însă refuzat pentrucă ziceau ei „nu s'a luat nici o măsură pentru a iniția armata lor la respectul „Crucei Roșii”.

Ambulanța română a mers la Sârbi pe riscurile sale, avertizată fiind dela început că înamicul nu va ține desigur seamă de privilegiile care i le garanta convenție dela Geneva. Această ambulanță a costat România 19.000.— de franci.

După ce au fost trecute greutățile citate mai sus, s'au format comitete centrale în următoarele orașe din țările neutre: Atena, Berlin, Berna, Bruxelles, Cristiania, Copenhaga, Roma, Stockholm și Stuttgart. Ajutoarele strânse s'au repartizat cu cea mai mare imparțialitate; sau oferit Turciei, care trebuia să se apere contra celorlalți beligeranți, jumătate din sumele strânse, (57.000 de franci); restul s'a împărțit între Ruși, Români și Muntenegrini. Când Sârbii au reinceput lupta, a fost și ea ajută.

În afară de țările neutre de mai sus, chiar țările beligerante, atât timp, cât nu au fost antrenate încă în război, au oferit ajutorul lor sub auspiciile „Crucei Roșii“. Astfel când numai Sârbii, Muntenegrinii și Turcii erau în război, România după cum am văzut mai sus și Rusia la fel, au oferit toată sollicitudinea lor. Rusia chiar dela începutul insurecției Herțegovinei a creat la Cetinje 2 spitale de 120 paturi, pe măsură ce evenimentele s'au dezvoltat ea a organizat al 3-lea spital, apoi un lazaret de campanie și o ambulanță volantă.

Când Sârbia a intrat în război, i s'au trimis medici și material. În Septembrie 1876 s'a stabilit la Belgrad o ambulanță care avea în țară mai multe sucursale. Se număra în serviciul acesteia 96 doctori, 112 ajutoare și 60 surori de caritate.

Serbia la rândul său în timpul acestei păci avute, a dorit să ajute România vecină și Rusia aliată. A trebuit însă să renunțe, din cauza situației precare cu care eșise din război; a continuat în schimb să-și adune toate forțele ei pentru o nouă reintrare în luptă.

Grecia și ea aproape în pragul războiului a acordat oameni și ajutoare Muntenegrenilor direct sau prin intermediul agenției internaționale cu sediul la Triest.

Germania a trimis 12 surori de caritate la Constantinopol și 5 la București.

Londra a acordat un substanțial ajutor neținând chiar seamă de greutățile începutului, enumerate la început, ale celorlalte comitete. Ea a intrat în legătură cu ordinul cavalerilor „Sfântului Ioan“ dela Ierusalim și a făcut act de prezență dela început pe teatrul de război Turco-Sârb. Ridică, la Belgrad un spital cu

150 paturi și trimite aumatei sârbe ambulanțe ușoare, carete, și o barcă ambulanță. La Turci creiază spitale la Niș, Sofia la Scutari în Albania; la cartierul general afectează o ambulanță unde medicii englezi inițiază pe turci în întrebuințarea cloroformului. Deasemeni s'au trimis midici englezi și în România.

La sfârșitul anului 1876 englezii cheltuiseră deja 270.000 franci. Englezii au venit deasemeni în ajutorul Rușilor, Românilor și Muntenegrinilor. Nu se poate decât admira generozitatea și activitatea de care a făcut dovadă „Crucea Rosie“ engleză în acele timpuri grele.

CONCLUZIUNI

1. *In războiul din 1876-1878 cele cinci state beligerante au putut să-și încerce pentru prima dată organizarea de Crucea Roșie, înființată de curând.*
2. *Cea mai veche organizație era cea rusească, cea mai tânără Semiluna Roșie turcească, înființată abia în cursul războiului. Crucea Roșie românească, sârbească și muntene-grină fuseseră înființate abia scurt timp înainte de izbucnirea războiului.*
3. *Organizația Crucii Roșii românești a funcționat foarte bine și a dat, cu toate mijloacele restrânse ce-i stăteau la dispoziție, rezultate foarte bune.*
4. *Ajutoarele venite din țările neutre au fost relativ mici*

Văzută și bună de imprimat,

Decanul Facultății:
(ss.) Prof. Dr. I. Drăgoiu

Președintele Tezei:
(ss.) Prof. Dr. V. Bologa

BIBLIOGRAFIE

1. *Kepp Richard*: „Știri medicale și sanitare din războiul independenței în gazetele săsești din Ardeal“. (Teză Cluj Nr. 925) Cluj tipografia Transilvania 1935, 8°, 42 pagini.
2. *Gustave Moynier*: „ La CROIX ROUGE“, son passé et son avenir. Paris Sandoz & Thuillier, 1882, 285 pag. 8°.
3. *Mucuță C. Adrian*: „ Știri din unele periodice românești ardelene, despre îngrijirea răniților în războiul din 1877—78“, (Teză Cluj, Nr. 895) Cluj tipografia Transilvania 1935, 8°, 28 pagini.
4. *Pintilie George*: „Știri contimporane din țară despre serviciul sanitar în războiul din 1877—78“. (Teză Cluj, Nr. 878) Cluj tipografia Cartea Românească 1935 8° 24 pag.
5. *Șapira Maurițiu*: „Serviciul sanitar român în 1877—78 descris de specialiștii străini“. (Teză Cluj, Nr. 856) Cluj tipografia Orient 1935 8° 19 pagini.
6. *Szent-Pály Iuliu*: „Știri contimporane din gazetele maghiare Clujene pentru o istorie sanitară a războiului 1877—78“. (Teză Cluj Nr. 869) Cluj, tipografia Grafic Record 1935 8° 28 pagini.
7. *Vitályos Géza*: „Știri din presa contimporană maghiară despre serviciul sanitar militar în războiul din 1877—78“. (Teză Cluj Nr. 783) Cluj tipografia Transilvania 1934 8° 27 pagini.
8. *Weiss Iosif*: „Notele medico-militare din 1877—78 ale Prof. Dr. Ludovic Fialla“. (Teză Cluj, Nr. 1025) Cluj tipografia Orient 1937, 8°, 19 pagini.
9. *Ludovic L. Fialla*: „Reminiscențe din Răzbelul Româno-Ruso-Turc 1877, și rolul Societății Crucii Roșii“. ed. II. București, 1906, 123 pagini 8°, (Ediția I. a apărut în 1892)
10. *Ryan*: „Mit den Türken gegen Russland, 1877/78“. Stuttgart Ed. Lutz. 362 pagini 8°.

11. *Vicol N.*: „Studiu preliminar asupra serviciului sanitar. român de război pe timpul dela Marele Davila până la mobilizarea dela 14 August 1916“. București 1932. 143 pagini 4°.
12. *Șerbănescu I.*: Campania anilor 1877/78, Progresul Medical Român anul I. No. 17, 22, 23. București 1879.
13. *Mayer Titus Fr.*: „Serviciul sanitar în campania din 1878/78 București, 160 pagini 8°.
14. „Crucea Roșie Română“: Originea Crucii Roșii. Scopul ei. București f. a.

